

Διεθνές Συνέδριο για την Ανοικτή & εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση

Τόμ. 11, Αρ. 5Α (2022)

ZOOMάροντας στην τριτοβάθμια εκπαίδευση: σύγχρονες διδακτικές τεχνικές στην εξ αποστάσεως γλωσσική εκπαίδευση ξένων σπουδαστών/τριών στην ελληνική γλώσσα. Μία συμμετοχική έρευνα δράσης

Μαίρη Ιωάννη Μαργαρώνη

doi: [10.12681/icodl.3507](https://doi.org/10.12681/icodl.3507)

ZOOMάροντας στην τριτοβάθμια εκπαίδευση: σύγχρονες διδακτικές τεχνικές στην εξ αποστάσεως γλωσσική εκπαίδευση ξένων σπουδαστών/τριών στην ελληνική γλώσσα. Μία συμμετοχική έρευνα δράσης

ZOOMing in higher education: contemporary teaching techniques in the distance language education of foreign students in Greek language. A participatory action research

Μαίρη Μαργαρόνη

Μέλος του Διδακτικού Προσωπικού του Σχολείου Ελληνικής Γλώσσας
Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

marymargaroni@smg.auth.gr

Abstract

The present paper derives from the fields of Second Language (L2) Teaching, Adult Education and Distance Education. It aims to present three contemporary but rarely used teaching techniques in the distance language education of foreign students in Greek: the online expert interview technique, the digital journey and the digital project. The paper presents research data collected during the academic year October 2020-July 2021 at the School of Modern Greek Language of the Aristotle University of Thessaloniki. Open research tools were used, such as field research with participatory observation, the teacher's diary and detailed notes, qualitative content analysis (students' assignments), semi-structured interviews and free discussions with all participating students. The paper offers two main foci. Firstly, it addresses how specific techniques contribute to the improvement of receptive and productive language and broader cognitive skills. In addition, it examines the degree of improvement of students' social, emotional and metacognitive skills. Finally, it discusses the difficulties that may arise in the process of applying these techniques and suggest ways of addressing them.

Keywords: *L2 language didactics, skills improvement, online expert interview technique, digital travel, digital project*

Περίληψη

Η παρούσα εργασία αντλεί τη θεματική της από τη διδακτική της δεύτερης γλώσσας (Γ2), την εκπαίδευση ενηλίκων και την εξ αποστάσεως εκπαίδευση (εξΑΕ). Έχει ως στόχο να παρουσιάσει τρεις σύγχρονες αλλά σχετικά λίγο χρησιμοποιημένες διδακτικές τεχνικές στην εξ αποστάσεως γλωσσική εκπαίδευση ξένων σπουδαστών/τριών στην ελληνική γλώσσα: α) τη διαδικτυακή συνέντευξη από ειδικό, β) το ψηφιακό ταξίδι και γ) την ψηφιακή συνθετική εργασία (project). Αξιοποιεί ερευνητικά δεδομένα που συγκεντρώθηκαν κατά το ακαδημαϊκό έτος Οκτώβριος 2020-Ιούλιος 2021 στο Σχολείο Νέας Ελληνικής Γλώσσας (ΣΝΕΓ) του Αριστοτέλειου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης (ΑΠΘ). Χρησιμοποιήθηκαν ανοιχτά ερευνητικά εργαλεία, όπως η επιτόπια έρευνα με συμμετοχική παρατήρηση, το ημερολόγιο και οι αναλυτικές σημειώσεις της εκπαιδευτικού, η ποιοτική ανάλυση περιεχομένου (παραχθείσες εργασίες σπουδαστών/τριών), ημιδομημένες συνεντεύξεις

και ελεύθερες συζητήσεις με τους/τις συμμετέχοντες/ουσες σπουδαστές/τριες. Η εργασία συζητά τη συμβολή των συγκεκριμένων διδακτικών τεχνικών στη βελτίωση των προσληπτικών και παραγωγικών γλωσσικών και ευρύτερα γνωστικών δεξιοτήτων, όπως επίσης και των κοινωνικών, συναισθηματικών και μεταγνωστικών δεξιοτήτων των σπουδαστών/τριών. Επιπλέον, συζητά τις δυσκολίες που μπορεί να προκύψουν κατά την εφαρμογή των εν λόγω διδακτικών τεχνικών και προτεινόμενους ενδεικτικούς τρόπους αντιμετώπισης.

Λέξεις-κλειδιά: διδακτική της Γ2, βελτίωση δεξιοτήτων, τεχνική της διαδικτυακής συνέντευξης με ειδικό, ψηφιακό ταξίδι, ψηφιακό project

Εισαγωγή – Θεωρητικό πλαίσιο

Η διδασκαλία της Γ2 στη μετα-επικοινωνιακή εποχή (δηλαδή από τις αρχές της δεκαετίας του 1990 και εξής) στοχεύει κατά κύριο λόγο στον Κριτικό Γραμματισμό (Margaroni & Magos, 2020: 1-8), ο οποίος παροτρύνει τους/τις εκπαιδευόμενους/ες σε δράση, ενισχύει τον κριτικό τους προβληματισμό και κατ' επέκταση τον κριτικό διάλογο με στόχο τη μετασχηματίζουσα μάθηση (Taylor, 2017: 77-95), την ανάπτυξη της ενσυναίσθησης και την καλλιέργεια ενός ανοιχτού πνεύματος (Morgan, 1997). Η σύγχρονη εξΑΕ συντονίζεται με τους παραπάνω στόχους του Κριτικού Γραμματισμού, συμβάλλοντας τοιουτοτρόπως σε μια απελευθερωτική παιδαγωγική και μετατρέποντας την εκπαίδευση σε ένα μέσο επίτευξης κοινωνικής αλλαγής για μια δίκαιη κοινωνία (Shor & Freire, 1987).

Η σύγχρονη εξΑΕ ενθαρρύνει τη χρήση σύγχρονων διδακτικών τεχνικών, μεταξύ άλλων και στη γλωσσική εκπαίδευση ξένων σπουδαστών/τριών στην ελληνική γλώσσα. Μεταξύ άλλων διδακτικών τεχνικών, η διαδικτυακή συνέντευξη από ειδικό, το ψηφιακό ταξίδι και το ψηφιακό project αναδεικνύονται σε πολύτιμα εργαλεία καλλιέργειας των προσληπτικών και παραγωγικών γλωσσικών και ευρύτερα των γνωστικών δεξιοτήτων, όπως επίσης και των κοινωνικών, συναισθηματικών και μεταγνωστικών δεξιοτήτων των σπουδαστών/τριών. Και οι τρεις αυτές διδακτικές τεχνικές συνάδουν με τις αρχές της εκπαίδευσης ενηλίκων, της διεπιστημονικής και διαθεματικής μάθησης και της συμμετοχικής και συνεργατικής μάθησης.

Η εκπαίδευση ενηλίκων αξιοποιεί τις εμπειρίες των εκπαιδευόμενων και σέβεται τις αξίες και τις προσδοκίες που έχουν. Επιπλέον, προάγει τη διδακτική ποικιλομορφία, λαμβάνοντας υπόψη ότι οι ενήλικες εκπαιδευόμενοι/ες έχουν ήδη αναπτύξει τα δικά τους μαθησιακά μοντέλα (Brookfield, 1986; Κόκκος, 2005; Rogers & Hoggrocks, 2010). Η διεπιστημονική και διαθεματική μάθηση ευνοεί τη δυναμική χρήση θεμάτων που καλύπτουν διάφορους τομείς μάθησης στο πρόγραμμα σπουδών και αναπτύσσουν ταυτόχρονα ποικίλες δεξιότητες/ικανότητες των εκπαιδευόμενων (UNESCO, 2013: 15). Κοντολογίς, απορρίπτει την οργάνωση της γνώσης σε ξεχωριστά και ανεξάρτητα θέματα, καθώς κάτι τέτοιο δεν θεωρείται αντιπροσωπευτικό της πραγματικής ζωής (Bruner, 1961: 21-32). Τέλος, η συμμετοχική και συνεργατική μάθηση είναι μια μαθητοκεντρική μάθηση, κατά την οποία οι εκπαιδευόμενοι/ες ενθαρρύνονται να εργάζονται σε μικρές ομάδες, έχοντας ως στόχο να διερευνήσουν, να ανακαλύψουν και να κατανοήσουν ένα θέμα, αλληλεπιδρώντας κοινωνικά και δημιουργώντας ένα κοινό εκπαιδευτικό αποτέλεσμα. Με τον τρόπο αυτό ενισχύεται η γνωστική, κοινωνική και ηθική τους αυτονομία, όπως και η εξοικείωσή τους με την ποικιλομορφία, που είναι εγγενές χαρακτηριστικό στην ευρύτερη κοινωνία (Slavin, 1992: 145-173, Gillies & Boyle, 2010: 933-940).

Παρουσίαση της έρευνας

Σκοπός της έρευνας

Σκοπός της παρούσας έρευνας είναι να εστιάσει και να διερευνήσει τρόπους με τους οποίους η διαδικτυακή συνέντευξη από ειδικό, το ψηφιακό ταξίδι και η ψηφιακή συνθετική εργασία (project) μπορούν να χρησιμοποιηθούν στην εξΑΕ στη διδασκαλία της ελληνικής ως Γ2 στην τριτοβάθμια εκπαίδευση. Επιπλέον, έχει ως στόχο να αναδείξει τις ωφέλειες της χρήσης αυτών των διδακτικών τεχνικών ως προς τον γνωστικό, μεταγνωστικό και κοινωνικο-συναισθηματικό τομέα, εντοπίζοντας ταυτόχρονα τυχόν δυσκολίες στην εφαρμογή τους και προτείνοντας ενδεικτικούς τρόπους αντιμετώπισής τους.

Ερευνητικά ερωτήματα

Τα υπό συζήτηση ερευνητικά ερωτήματα είναι τα εξής:

- 1) Πώς η διαδικτυακή συνέντευξη από ειδικό, το ψηφιακό ταξίδι και το ψηφιακό project μπορούν να συμβάλουν στην ενίσχυση των γνωστικών, μεταγνωστικών και κοινωνικοσυναισθηματικών δεξιοτήτων των σπουδαστών/τριών που διδάσκονται εξ αποστάσεως την ελληνική ως Γ2;
- 2) Ποιες δυσκολίες προκύπτουν κατά την εφαρμογή των εν λόγω διδακτικών τεχνικών και πώς μπορούν να αντιμετωπιστούν αυτές οι δυσκολίες;

Μεθοδολογία της έρευνας

Το δείγμα

Το ερευνητικό υλικό συλλέχθηκε στο ΣΝΕΓ του ΑΠΘ κατά το ακαδημαϊκό έτος Οκτώβριος 2020-Ιούλιος 2021 από 4 τμήματα εκμάθησης ελληνικών, διαφορετικών επιπέδων, και συγκεκριμένα από το Α2 έως το Γ2 επίπεδο γλωσσομάθειας, σύμφωνα με το Κοινό Ευρωπαϊκό Πλαίσιο Αναφοράς για τις Γλώσσες (Council of Europe, 2001). Τα μαθήματα διεξάγονταν αποκλειστικά εξ αποστάσεως (συγχρονική διδασκαλία) με χρήση της πλατφόρμας ZOOM. Συγκεκριμένα, πρόκειται για τα εξής τμήματα:

- 1) Ένα ετήσιο τμήμα που παρακολούθησε τα επίπεδα Γ1-Γ2 κατά το χρονικό διάστημα 5/10/2020-4/6/2021, έχοντας διαδικτυακά μαθήματα 20 ώρες την εβδομάδα. Το τμήμα αποτελούνταν από 5 γυναίκες ηλικίας 23-73 ετών από την Ιταλία, τη Γαλλία, τη Ρωσία, το Καζακστάν και την Αυστραλία, οι οποίες είχαν ολοκληρώσει βασικές πανεπιστημιακές σπουδές στη χώρα καταγωγής τους.
- 2) Ένα πεντάμηνο τμήμα που παρακολούθησε τα επίπεδα Α2-B1, κατά το χρονικό διάστημα 9/11/2020-9/4/2021, έχοντας διαδικτυακά μαθήματα 10 ώρες την εβδομάδα. Το τμήμα αποτελούνταν από 5 άτομα ηλικίας 25-50 ετών από την Ισπανία, Γερμανία, Εσθονία, Γεωργία και Παλαιστίνη, τα οποία είχαν ολοκληρώσει τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση στη χώρα καταγωγής τους, ενώ 4 από τα 5 άτομα είχαν ολοκληρώσει επιπλέον και τις βασικές πανεπιστημιακές σπουδές τους.
- 3) Ένα τρίμηνο τμήμα που παρακολούθησε το επίπεδο Γ1, κατά το χρονικό διάστημα 8/3-11/6/2021, έχοντας διαδικτυακά μαθήματα 10 ώρες την εβδομάδα. Το τμήμα αποτελούνταν από 5 άτομα ηλικίας 25-68 από τη Γερμανία (2 άτομα), την Ιταλία, τη Γαλλία και την Ολλανδία. Τρία άτομα είχαν ολοκληρώσει και δύο άτομα εκπονούσαν τις πανεπιστημιακές τους σπουδές στη χώρα καταγωγής τους.
- 4) Ένα μηνιαίο τμήμα που παρακολούθησε το επίπεδο Β2, κατά το χρονικό διάστημα 1-28/7/2021, έχοντας διαδικτυακά μαθήματα 20 ώρες την εβδομάδα. Το τμήμα αποτελούνταν από 10 άτομα ηλικίας 18-62 ετών από την Αλβανία, την Ουγγαρία, την Πολωνία, τη Ρωσία, τη Σερβία, την Τουρκία, την Ισπανία και τις ΗΠΑ (3 άτομα). Όλα τα άτομα είχαν ολοκληρώσει τη δευτεροβάθμια εκπαίδευσή τους στη χώρα

καταγωγής τους, οκτώ είχαν ολοκληρώσει τις βασικές και 2 τις μεταπτυχιακές τους σπουδές.

Όλοι/ες οι σπουδαστές/τριες μάθαιναν ελληνικά αφενός λόγω επιθυμίας τους συνέχισης των σπουδών τους σε ελληνικό πανεπιστήμιο και αφετέρου για επαγγελματικούς ή οικογενειακούς λόγους. Η γράφουσα ήταν η διδάσκουσα εκπαιδευτικός όλων των προαναφερθέντων τμημάτων.

Ερευνητική μέθοδος και ερευνητικά εργαλεία

Η ερευνητική μέθοδος που χρησιμοποιήθηκε ήταν η Συμμετοχική Έρευνα Δράσης. Πρόκειται για μια ποιοτική ερευνητική μέθοδο, καθώς προσφέρει στους/στις εκπαιδευτικούς τη δυνατότητα να συνδυάζουν τις εκπαιδευτικές και ερευνητικές τους δεξιότητες, μετατρέποντας τον χώρο της διδασκαλίας τους σε πεδίο έρευνας (Carson, 1990: 167-173), μέσα από μια αναστοχαστική και κριτική προσέγγιση της δουλειάς τους (Hadfield, 2012: 571-585). Απώτερο στόχο αποτελεί η διάθεση των εκπαιδευτικών για εκπαιδευτική αλλαγή, δηλαδή για βελτίωση της εκπαιδευτικής τους πραγματικότητας (Warren, Doorn & Green, 2008: 260-270), και κατ' επέκταση για κοινωνική αλλαγή (Glassman, Erden & Bartholomew, 2013: 272 -288).

Στην παρούσα έρευνα χρησιμοποιήθηκαν ανοιχτά ερευνητικά εργαλεία, και συγκεκριμένα η συμμετοχική παρατήρηση, το αναλυτικό ημερολόγιο και οι σημειώσεις της εκπαιδευτικού, ημι-δομημένες συνεντεύξεις και ελεύθερες συζητήσεις με τους/τις σπουδαστές/τριες.

Τρόπος ταξινόμησης και αξιολόγησης των ερευνητικών δεδομένων

Τα δεδομένα ταξινομήθηκαν με βάση διαφορετικά κριτήρια, και συγκεκριμένα:

1) Πρώτα, με βάση τον τύπο των δεδομένων, ταξινομημένων χρονολογικά και ανά τάξη σπουδαστών/τριών που συμμετείχαν:

- ✓ ηχητικά αρχεία, βίντεο και φωτογραφίες από τις συνεντεύξεις από τους/τις ειδικούς/ές προσκεκλημένους/ες και από τους/τις σπουδαστές/τριες
- ✓ προσωπικές σημειώσεις από την επιτόπια παρατήρηση τόσο κατά τη διάρκεια των δραστηριοτήτων που έλαβαν χώρα με τη χρήση των εν λόγω τριών διδακτικών τεχνικών όσο και πριν και μετά από αυτές τις δραστηριότητες στην τάξη, δηλαδή κατά τις συζητήσεις και κατά τη γλωσσική επεξεργασία θεματικών που προέκυπταν από τον σχεδιασμό και την υλοποίηση των δραστηριοτήτων.

β) Στη συνέχεια, με βάση θεματικά κριτήρια που αφενός αφορούσαν τη συμβολή των εν λόγω διδακτικών τεχνικών στην καλλιέργεια των γνωστικών, μεταγνωστικών και κοινωνικο-συναισθηματικών δεξιοτήτων. Αφετέρου αφορούσαν τις δυσκολίες που προέκυπταν κατά την εφαρμογή των υπό συζήτηση ψηφιακών διδακτικών τεχνικών και τους τρόπους αντιμετώπισης αυτών.

Η συγκέντρωση και στη συνέχεια η αξιοποίηση ερευνητικών δεδομένων με διαφορετικά ερευνητικά εργαλεία βοήθησε στην τριγωνοποίηση της έρευνας, που με τη σειρά της συνέβαλε στη μεγαλύτερη αξιοπιστία και εγκυρότητά της.

Εφαρμογή σύγχρονων ψηφιακών διδακτικών τεχνικών

Διαδικτυακή συνέντευξη από ειδικό

Κατά τη διάρκεια του ακαδημαϊκού έτους Οκτώβριος 2020-Ιούλιος 2021, χρησιμοποιήθηκε η διδακτική τεχνική της διαδικτυακής συνέντευξης από ειδικό 15 φορές με (διαδικτυακά) προσκεκλημένους/ες από τον χώρο των επιστημών και των τεχνών, προκειμένου να συζητήσουν διεξοδικά με τους/τις σπουδαστές/τριες θέματα που προβλέπονται στο Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών (ΑΠΣ) του ΣΝΕΓ. Ακολουθεί η παρουσίασή τους με τη μορφή πίνακα για εποπτικούς λόγους.

Ειδικός/ή προσκεκλημένος/η	Θέματα συζήτησης	Θεματικές ενότητες με βάση το ΑΠΣ του ΣΝΕΓ	Γλωσσικό επίπεδο	Ημερομηνία
1. Δρ. Γκαλίνα Αλτουχόβα, Χημικός σε Σχολείο Δεύτερης Ευκαιρίας, Συγγραφέας διαπολιτισμικών εκπαιδευτικών υλικών, Συνεργάτιδα του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής του Υπουργείου Παιδείας της Ελλάδας	Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας στην Ελλάδα	Εκπαίδευση, συναισθήματα, επαγγέλματα	Γ1	9/11/ 2020
2. Αθηνά Βαλδραμίδου, Φιλολόγος, μέλος ΕΕΠ του Σχολείου Ελληνικής Γλώσσας του Πανεπιστημίου Κύπρου	Κύπρος – Διαδρομές	Τουρισμός, ταξίδια, αξιοθέατα, συναισθήματα	Γ1	4/12/ 2020
3. Δρ. Κατερίνα Καρρά, Θεατρολόγος, Φιλολόγος, Μέλος ΕΕΠ του Τμήματος Θεατρικών Σπουδών του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών	Η ιστορία της ελληνικής επιθεώρησης	Πτυχές της ιστορίας του ελληνικού σύγχρονου θεάτρου, τέχνη και κοινωνία	Γ1	7/12/2020
4. Γεωργία Κολοβελώνη, Φιλολόγος, Εκπαιδευτικός Β'θμιας Εκπαίδευσης, Ποιήτρια	Ποιητές, ποιήματα και ποίηση: μια πολύμορφη σχέση	Ελεύθερος χρόνος, πνευματική καλλιέργεια, καλλιτεχνική δημιουργία	Γ1	25/1/2021
5. Θεοδώρα Τζεράχογλου, Κλινική Ψυχολόγος, Δραμα-τοθεραπεύτρια	Η ανθρώπινη επικοινωνία: μεγαλώνω και μαθαίνω να ζω με τον εαυτό μου και με τους άλλους.	Διαπροσωπικές σχέσεις, οικογενειακές σχέσεις, συναισθήματα	Γ1	1/2/2021
6. Ιωάννα Ρεπανά, Συντονίστρια, Κοινωνική Λειτουργός στον Ξεώνα Φιλοξενίας Ασυνοδευτων Ανηλίκων Αιτούντων Ασυλο της Μ.Κ.Ο. ΑΡΣΙΣ στη Μακρινίτσα Βόλου	Προσφυγικό ζήτημα και Ασυνοδευτοι Ανήλικοι Αιτούντες Ασυλο	Μετανάστευση, πρόσφυγες, ξενοφοβία, πόλεμος, ανθρώπινα δικαιώματα, παιδική ηλικία, γραφειοκρατία	Γ1	17/2/2021
7. Μαρία Καλαμίδα, Κοινωνική Λειτουργός στο Ειδικό Κατάστημα Κράτησης Νέων στον Βόλο	Συστήματα εγκλεισμού και ταυτότητες.	Ταυτότητες, διαπροσωπικές σχέσεις, μετανάστευση, κοινωνικά προβλήματα, ανθρώπινα δικαιώματα	Γ2	18/2/2021
8. Θανάσης Μουσόπουλος, Φιλολόγος, Ποιητής, Συγγραφέας, Ερευνητής, Ομότιμος Διευθυντής του	Γνωρίζουμε τη Θράκη, την ιστορία και τον πολιτισμό της.	Ταξίδια, ιστορία και πολιτισμός	Γ2	12/5/2021

Ιδρύματος Θρακικής Τέχνης και Παράδοσης				
9. Δήμητρα Κατάκη, Φιλολόγος στο Μειονοτικό Γυμνάσιο Σμίνθης (Πομακο-χώρι Θράκης)	Στοιχεία της παράδοσης και της καθημερινής ζωής των Πομάκων του Νομού Ξάνθης.	Μειονοτικές ομάδες, διακοινοτικές σχέσεις, καθημερινή ζωή, παραδόσεις, γιορτές, εκπαίδευση, επαγγέλματα	Γ2	12/5/2021
10. Διονύσης Πούρικας, Στρατιωτικός Νοσηλευτής	Ο ρόλος των νοσοκόμων στην Ελλάδα. Πρώτες βοήθειες.	Υγεία, επαγγέλματα	Γ2	26/5/2021
11. Κατερίνα Κιούλογλου, Ειδική Παιδαγωγός – Μουσικός	Η ελληνική νοηματική γλώσσα (ΕΝΓ) – μια γλώσσα μαγική.	Γλώσσα, ΑμΕΑ	Γ2	2/6/2021
12. Γεωργία Καλπαζίδου – Γλωσσολόγος, Παρασκευή Καμπέρη – Δασοπόνος & Πέτρος Φιλιππίδης – Κοινωνιολόγος, Μέλη της Αστικής Μη Κερδοσκοπικής Εταιρείας «Εκπαιδευτικός και Επαγγελματικός Μηχανισμός Στήριξης Νέων» R.E.V.M.A. (Roma Educational Vocational Maintainable Assistance)	Έλληνες Ρομά – Ρομανί γλώσσα και λογοτεχνία.	Γλώσσα, εκπαίδευση, μειονοτικές ομάδες, ζητήματα κοινωνικής ένταξης, κοινωνικές διακρίσεις	B2	5/7/2021
13. Κώστας Οικονόμου, Φιλολόγος, Υποδιευθυντής 1ου ΣΔΕ Λάρισας	Εκπαίδευση ευάλωτων κοινωνικών ομάδων	Εκπαίδευση, ευάλωτες κοινωνικές ομάδες, ανθρώπινα δικαιώματα	B2	13/7/2021
14. Πάττυ Χαμπηλομάτη, Φιλολόγος.	Ξάνθη: Ιστορία, πολιτισμός, φυσικές ομορφιές	Ελληνική επαρχία, πολυποτισμική κοινωνία, διαφορετικές θρησκείες, περιβαλλοντικά θέματα	B2	15/7/2021
15. Μαρία Πολίτου, φιλόλογος, Διευθύντρια 2ου ΓΕΛ Εχεδώρου (Διαβατά), ποιήτρια.	Πτυχές του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος.	Εκπαίδευση, νέοι και τεχνο-λογία	B2	23/7/2021

Το ψηφιακό ταξίδι

Κατά το ίδιο ακαδημαϊκό έτος (Οκτώβριος 2020-Ιούλιος 2021), χρησιμοποιήθηκε η διδακτική τεχνική του ψηφιακού ταξιδιού, που εντάσσεται στα πλαίσια της (γλωσσικής) μάθησης βασισμένης στο ταξίδι (travel-based language learning / TBLL), σύμφωνα με τον όρο που προτάθηκε πρόσφατη προς χρήση στον ελληνικό ερευνητικό χώρο (Margaroni, 2021). Χρησιμοποιήθηκε ποικίλες φορές ειδική ξεναγός ή επίσης ειδική ιστορικός-αρχαιολόγος για διάφορους ταξιδιωτικούς προορισμούς ιστορικού και πολιτισμικού ενδιαφέροντος, όπως φαίνεται στον παρακάτω αναλυτικό πίνακα.

Ταξιδιωτικός προορισμός	Ειδικά θέματα συζήτησης με βάση το ΑΠΣ του ΣΝΕΓ	Γλωσσικό επίπεδο	Ημερομηνία
Θεσσαλονίκη [σε συνεργασία με τα Γενικά Αρχεία του Κράτους (ΓΑΚ) – Ιστορικό Αρχείο Μακεδονίας (IAM) πραγματοποίηση ενός ψηφιακού ταξιδιού στον χρόνο υπό τη μορφή διαδικτυακού εκπαιδευτικού σεμιναρίου (Arcival-History Workshop) με τίτλο «Χνάρια Θεσσαλονίκης: Τόποι, άνθρωποι, γεγονότα στην πόλη μας» στα πλαίσια των πιστοποιημένων εκπαιδευτικών προγραμμάτων «ΚΛΕΙΩ-Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης	Δημόσιος βίος, κοινωνία, διακοινοτικές σχέσεις, κοινωνικές ανισότητες, πρωτογενής τομέας επαγγελματικής δραστηριότητας (γεωργία, αλιεία), δευτερογενής τομέας (βιομηχανία, μεταποίηση προϊόντων), τριτογενής τομέας (εμπόριο, παροχή υπηρεσιών), θρησκείες και θρησκευτικές κοινότητες, προβλήματα σύγχρονων πόλεων, τοπική ιστορία, τέχνη	Γ1-Γ2	24/2/2021-8/3/2021
Αθήνα [περιήγηση με τη συνεργαζόμενη με το ΣΝΕΓ ξεναγό]	Όλα τα προαναφερθέντα θέματα σε συγκριτική προσέγγιση με τη Θεσσαλονίκη (σύνδεση με το παραπάνω ψηφιακό ταξίδι)	Γ1-Γ2	7/4/2021
Θεσσαλονίκη: η πρώην βυζαντινή συμβασιλεύουσα και νυν ελληνική συμπρωτεύουσα [e-περιήγηση με τη συνεργαζόμενη με το ΣΝΕΓ ξεναγό]	Περιγραφή τόπων (στο παρόν και στο παρελθόν), δημόσιοι χώροι (λ.χ. θέατρα, μουσεία), επαγγέλματα και χώροι εργασίας, κοινωνικά θέματα, καθημερινή ζωή	A2-B1	9/3/2021
Έδεσσα: η πρώτη πρωτεύουσα του αρχαίου μακεδονικού βασιλείου & Πέλλα: μεταγενέστερη πρωτεύουσα του αρχαίου μακεδονικού βασιλείου [e-περιήγηση με τη συνεργαζόμενη με το ΣΝΕΓ ξεναγό]	Τοπική ιστορία αναφορικά με κοινωνικά και πολιτικά θέματα	Γ1	27/5/2021
Θεσσαλονίκη [e-περιήγηση με τη συνεργαζόμενη με το ΣΝΕΓ ξεναγό]	Κοινωνικά ζητήματα (κοινωνικό περιβάλλον, καθημερινή ζωή, οικονομία, επαγγελματική δραστηριότητα, τέχνες & καλλιτεχνική δραστηριότητα	B2	14/7/2021

Η ψηφιακή συνθετική εργασία (project)

Κατά την περίοδο της παρούσας έρευνας χρησιμοποιήθηκε η διδακτική τεχνική του ψηφιακού project και στις 4 τάξεις στις οποίες διεξήχθη η έρευνα. Η κάθε εκπαιδευόμενη ομάδα επέλεξε τη θεματική με την οποία ήθελε να ασχοληθεί ανάλογα με τα ενδιαφέροντά της στο πλαίσιο των προβλεπόμενων θεματικών από το ΑΠΣ του ΣΝΕΓ. Στον εποπτικό πίνακα που ακολουθεί παρουσιάζονται τα project που έλαβαν χώρα με τις επιμέρους υποθεματικές που διερευνήθηκαν και παρουσιάστηκαν από τους/τις ίδιους/ες σπουδαστές/τριες στην εκάστοτε τάξη.

1. Ψηφιακό project: Στοιχεία πολιτισμού της χώρας μου (επίπεδο Γ1-Γ2), ετήσιο εκπαιδευτικό πρόγραμμα, 20 ώρες/βδομάδα, 5/10/2020-4/6/2021)
<p>Ρωσία (Maria)</p> <p>Επαγγέλματα που χάθηκαν στη Ρωσία μέσα από εικαστικές αναπαραστάσεις: νεροκουβαλητής, καπνοδοχοκαθαριστής, караβοτραβηχτής, βαρελοποιός</p> <p>Π.Ο.Π.: Τα εκλεκτά προϊόντα της Ρωσίας – σιτάρι, βότκα, χαβιάρι</p> <p>Μαγειρική και τέχνη: Η έννοια της τροφής στο μυθιστόρημα του Michail Boelgákov, <i>Ο Μαιτρ και η Μαργαρίτα</i></p> <p>Τέχνη και «τρέλα»: Nikolai Vasilyevich Gogol</p> <p>Εκπαίδευση: Αναμνήσεις από την δευτεροβάθμια και τριτοβάθμια εκπαίδευσή μου στη Ρωσία</p> <p>Γυναίκες που εμπνέουν: Alla Roegatsjona: Η «prima donna» της Ρωσίας</p> <p>Παραδόσεις: Ένα ιδιαίτερο έθιμο στη Ρωσία «Η νύχτα του Ιβάν Κουπάλα»</p>
<p>Γαλλία (Maïté)</p> <p>Επάγγελμα σχεδόν εξαφανισμένο στη Γαλλία: βενζινοπώλης</p> <p>Μαγειρική και τέχνη: Η λαιμαργία στο λογοτεχνικό έργο του François Rabelais</p> <p>Εκπαίδευση: Το γαλλικό εκπαιδευτικό σύστημα μέσα από προσωπικές μου αναμνήσεις</p> <p>Παραδόσεις: «Η Αγία Αικατερίνη και οι ανύπαντρες γυναίκες» και «Το κανόνι ή το έθιμο του εξευτελισμού»</p>
<p>Καζακστάν (Alena)</p> <p>Επαγγέλματα που εξαφανίστηκαν στην κεντρική Ασία: νερούλας, συντηρητής αυλακιών άρδευσης, ειδικός περιτομής (στην ύπαιθρο), φακίρης, κουρέας (με ιατρικά καθήκοντα, όπως επίδεση, εξαγωγή δοντιών κ.λπ.), δοκιμαστής φαγητού, οδηγός караβανιών, παρασκευαστής φαρμάκων, υφαντής χειροποίητων χαλιών</p> <p>Μαγειρική και τέχνη: Αστυνομική λογοτεχνία και μαγειρική. Ο ρόλος του φαγητού στα αστυνομικά μυθιστορήματα του Ιταλού συγγραφέα Andrea Camilleri και του Έλληνα Πέτρου Μάρκαρη – μια συγκριτική προσέγγιση</p> <p>Τέχνη και «τρέλα»: Η ζωή στην τρέλα. Anna Golubkina (1864-1927) – η πρώτη Ρωσίδα γλύπτρια</p> <p>Εκπαίδευση: Το εκπαιδευτικό σύστημα από την Αυτόνομη Σοσιαλιστική Σοβιετική Δημοκρατία του Καζακστάν (1920-1991) στη Δημοκρατία του Καζακστάν (1991-σήμερα)</p> <p>Γυναίκες που εμπνέουν: Anna Akhmatova – μία από τις πιο σπουδαίες Ρωσίδες ποιήτριες</p> <p>Παραδόσεις: «Περίεργα» έθιμα του καζακικού λαού – «Ο λευκός δρόμος», «Η γριά πέθανε». «Το πέταμα του λαιμού», «Τα νέα από την κόρη», «Το αίμα του σκύλου από τη φούστα», «Τα νέα ονόματα για τους συγγενείς του γαμπρού», «Φτύσιμο στο στόμα του παιδιού»</p>
<p>Ιταλία (Maria Tereza)</p> <p>Επάγγελμα που χάθηκε στην Ιταλία: ακονιστής μεταλλικών εργαλείων</p> <p>Π.Ο.Π.: Ιταλικά προϊόντα υψηλής διατροφικής αξίας (ποικιλία τυριών)</p> <p>Τέχνη και «τρέλα»: Antonio Ligabue – Ένας ναΐφ ζωγράφος στην Ιταλία του 20ού αιώνα</p> <p>Εκπαίδευση: Αναμνήσεις από τα μαθητικά μου χρόνια (μέσα 20ού αιώνα) – το εκπαιδευτικό σύστημα στην Ιταλία</p> <p>Γυναίκες που εμπνέουν: Rita Levi Montalcini – μία νευρολόγος βραβευμένη με το Βραβείο Νόμπελ Φυσιολογίας και Ιατρικής & Alda Merini – μία από τις κορυφαίες Ιταλίδες ποιήτριες του 20ού αιώνα</p> <p>Παραδόσεις: Οι φλόγες του Αγίου Αντωνίου και οι τερατόμορφοι Μαμουθόνες στη Σαρδηνία</p>
<p>Αυστραλία & Αίγυπτος (Despoïna)</p> <p>Επαγγέλματα που χάθηκαν στην Αυστραλία: τηλεφωνήτρια (για τηλεφωνικές κλήσεις μέσω τηλεφωνικού κέντρου, γαλατάς, οδηγός κοπαδιών, φανοκόρος, «σύζυγος της πόλης» (υπεύθυνος για συγκέντρωση χρημάτων για μητέρες με παιδιά εκτός γάμου), εξολοθρευτής τρωκτικών, εργάτης-ξυπνητήρι</p> <p>Π.Ο.Π.: Παραδοσιακά πιάτα της Αιγύπτου με χρήση προϊόντων Π.Ο.Π.: Molokhia & Koshari</p>

<p>Τέχνη και «τρέλα»: Edvard Munch – ο διάσημος Νορβηγός ζωγράφος και <i>Η Κραυγή (The Scream)</i>   Εκπαίδευση: Η εκπαίδευση της ελληνικής ομογένειας   Παδόσεις: Μείγμα παραδόσεων από τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα «Al Ayyala: Ο χορός των μαλλιών» & «Khaleeji: ένας χαρούμενος, ζωντανός και εκφραστικός χορός»</p>
<p>2. Ψηφιακό project: Γνωρίζοντας τον κόσμο μέσα από ταξίδια – Γνωρίζοντας τη χώρα μου σε άλλους/ες (επίπεδο A2-B1), πεντάμηνο εκπαιδευτικό πρόγραμμα, 10 ώρες/βδομάδα, 9/11/2020-9/4/2021)</p>
<p>Γερμανία (Angelina)   Το πιο εντυπωσιακό μου ταξίδι: Εφτά χρόνια στο Περού (Λίμα)   Η πόλη μου: Tübingen   Κατοικία: Τύποι κατοικίας στη Γερμανία   Παλιά παιδικά παιχνίδια στη Γερμανία   Μουσική: Από τη σπουδαία γερμανική κλασική μουσική στα περίφημα γερμανικά σλάγκερ (Schlager)</p>
<p>Εσθονία (Piibe)   Το πιο εντυπωσιακό μου ταξίδι: Ταϊλάνδη – ένα ταξίδι στη μαγεία της φύσης   Η πόλη μου: Ταλίν   Τοπία πριν και τώρα: Η Πλατεία Ελευθερίας (Ταλίν)   Κατοικία: Βασικοί τύποι κατοικίας στην εσθονική πρωτεύουσα   Παλιά παιδικά παιχνίδια στην Εσθονία   Μουσική: Η ιστορία της εσθονικής μουσικής   Ποίηση: Kristjan Jaak Peterson και Juhan Viiding</p>
<p>Ισπανία / Καταλωνία (Pere)   Το πιο εντυπωσιακό μου ταξίδι: Ταξιδεύοντας στη Νότια Αφρική και τη Ναμίμπια   Η πόλη μου: Βαρκελώνη   Κατοικία: Η αρχιτεκτονική στη Βαρκελώνη   Μαγειρική: Τυπικά ισπανικά πιάτα   Παλιά παιδικά παιχνίδια στην Καταλωνία   Μουσική και χορός: Φλαμένκο</p>
<p>Γεωργία (Inga)   Το πιο εντυπωσιακό μου ταξίδι: Τρεις μέρες στο Batumi – η πρώτη φορά που είδα τη θάλασσα   Η πόλη μου: Τυφλίδα   Τοπία πριν και τώρα: Η γεωργιανή πρωτεύουσα στο πέρασμα του χρόνου   Κατοικία: Τύποι κατοικίας στη Γεωργία από τους προϊστορικούς χρόνους μέχρι σήμερα   Μαγειρική: Παραδοσιακή γεωργιανή κουζίνα   Παλιά παιδικά παιχνίδια στη Γεωργία   Μουσική: Η μουσική παράδοση της Γεωργίας   Ποίηση: Shota Rustaveli</p>
<p>Παλαιστίνη (Bashar)   Το πιο εντυπωσιακό μου ταξίδι: Από την Παλαιστίνη στις ΗΠΑ και από τη Βηθλεέμ στη Νέα Υόρκη   Η πόλη μου: Βηθλεέμ   Κατοικία: Βασικοί τύποι κατοικίας στην Παλαιστίνη   Παλιά παιδικά παιχνίδια στην Παλαιστίνη για πάντα στο μυαλό   Μουσική: Η παραδοσιακή μουσική στον αραβικό κόσμο</p>
<p>3. Ψηφιακό project: Προσωπικότητες που εμπνέουν (επίπεδο Γ1, τρίμηνο εκπαιδευτικό πρόγραμμα, 10 ώρες/βδομάδα, 8/3-11/6/2021)</p>
<p>Ολλανδία (Rio): Η αγέρωχη Sylvana Simons – μια αγωνίστρια Ολλανδή πολιτικός λατινοαμερικάνικης καταγωγής</p>
<p>Γαλλία / Ελβετία (Sophie): Ella Maillart – μια Ελβετίδα εξερευνήτρια των αρχών του 20ού αιώνα</p>
<p>Ιταλία (Nadia): Alberto Sordi – ένας από τους πιο διακεκρμένους και πιο σημαντικούς ηθοποιούς του 20ού αιώνα</p>
<p>Γερμανία (Valentin): Esther Béjarano – μία Εβραία επιζήσασα του Auschwitz – ακτιβίστρια εναντίον του φασισμού</p>
<p>Γερμανία (Melina): Hengameh Yaghoobifarah – ένα non-binary άτομο με έντονη ακτιβιστική δράση στον δημοσιογραφικό και συγγραφικό τομέα</p>
<p>4. Ψηφιακό project: Μειονότητες ανά τον κόσμο (επίπεδο B2, εντατικό μηνιαίο</p>

εκπαιδευτικό πρόγραμμα, 20 ώρες/βδομάδα, 1-28/7/2021)
Αλβανία (Lindita): Η βουλγαρική μειονότητα στην Αλβανία
Ουγγαρία (Mahi): Οι Έλληνες στην Ουγγαρία και στο χωριό Μπελογιάννης (Beloianisz)
Πολωνία (Anna): Η εβραϊκή κοινότητα στο Πολυπολιτισμικό Łódź
Ρωσία (Maria): Yukaghir: ο αρχαιότερος (αυτόχθονας) πληθυσμός στη Βορειοανατολική Σιβηρία
Σερβία (Andrija): Οι Βλάχοι της ανατολικής Σερβίας
Τουρκία (Melek): Οι Κούρδοι στην Τουρκία
ΗΠΑ (Mary): Οι Γηγενείς Αμερικάνοι
ΗΠΑ (Georgios): Οι Ισπανόφωνοι στη Βόρεια Αμερική
ΗΠΑ (Grace): <i>Περιμένοντας τους βαρβάρους</i> : σκέψεις με αφορμή την εικαστική έκθεση Πύλη στην Αθήνα (https://www.lifo.gr/culture/eikastika/portes-palio-kapnergostasio-tis-lenorman-apektise-xana-zo)
Ισπανία / Χώρα των Βάσκων (Amaia): Cape to Cairo: Αναμνήσεις από την Αφρική και από φυλές που συνάντησα

Παρουσίαση και ανάλυση των αποτελεσμάτων της έρευνας

Η συμβολή των υπό συζήτηση ψηφιακών διδακτικών τεχνικών στην καλλιέργεια πολλαπλών δεξιοτήτων των σπουδαστών/τριών

Σύμφωνα με τα ερευνητικά δεδομένα που συγκεντρώθηκαν από τη συμμετοχική παρατήρηση, το αναλυτικό ημερολόγιο και τις σημειώσεις της γράφουσας, όπως και από τις ημι-δομημένες συνεντεύξεις και ελεύθερες συζητήσεις με τους/τις σπουδαστές/τριες, διαπιστώθηκε ότι οι σπουδαστές/τριες είχαν τη δυνατότητα να βελτιώσουν ποικίλες γνωστικές, μεταγνωστικές και κοινωνικο-συναισθηματικές δεξιότητες κατά τη διάρκεια εφαρμογής της τεχνικής της συνέντευξης από ειδικό και της τεχνικής του ψηφιακού ταξιδιού, καθώς μπόρεσαν:

1) Πριν από τη συνέντευξη από τον/την ειδικό / πριν το ψηφιακό ταξίδι (κατά τη διάρκεια των κύριων βημάτων της προετοιμασίας):

- ✓ Να μελετήσουν προετοιμαστικό εκπαιδευτικό υλικό για το εκάστοτε θέμα συνέντευξης / ταξιδιωτικό προορισμό, γεγονός που τους βοήθησε:
  - Να βελτιώσουν τις αναγνωστικές τους δεξιότητες στη γλώσσα-στόχο.
  - Να μάθουν να αναγνωρίζουν λέξεις και να μαντεύουν το νόημα νέων λέξεων που συναντούσαν, αυξάνοντας την ποσότητα και την ποιότητα του επίκτητου λεξιλογίου τους στη γλώσσα-στόχο.
  - Να αποκτήσουν ευχέρεια ανάγνωσης.
- ✓ Να θέσουν τους επιθυμητούς στόχους της/του εκάστοτε συνέντευξης / ψηφιακού ταξιδιού και των θεμάτων που επιθυμούσαν να μελετήσουν με κριτικό τρόπο, κάτι που τους βοήθησε:
  - Να βελτιώσουν τις δεξιότητες εστίασης.
  - Να ενισχύσουν τις δεξιότητες συλλογισμού και λήψης αποφάσεων.
- ✓ Να αποφασίσουν συλλογικά από ποια άτομα (με ποια ειδικότητα, για ποια θεματική) επιθυμούσαν να πάρουν συνέντευξη, γεγονός που τους βοήθησε:
  - Να αναζητήσουν και να βρουν απαραίτητες πληροφορίες.
  - Να επικοινωνήσουν και να συνεργαστούν μεταξύ τους για τη διαμόρφωση κοινών στόχων.
- ✓ Να προετοιμάσουν συλλογικά τη συνέντευξη και να αποφασίσουν σχετικά με τους τύπους και τη δομή των ερωτήσεων προς τον/την ειδικό/η προσκεκλημένο/η ή προς την ξεναγό ή ιστορικό-αρχαιολόγο (στην περίπτωση του ψηφιακού ταξιδιού), γεγονός που τους βοήθησε:
  - Να καλλιεργήσουν δεξιότητες οργάνωσης και ταξινόμησης, όπως και δεξιότητες επικοινωνίας και συνεργασίας.

- Να διακρίνουν το σημαντικό από το ασήμαντο και το ουσιαστικό από το ασήμαντο.
  - Να ενισχύσουν τη δημιουργική και κριτική τους σκέψη.
  - Να βελτιώσουν δεξιότητες παραγωγής γραπτού λόγου (καταγραφή ερωτήσεων) στη γλώσσα-στόχο.
  - Να αποκτήσουν αυτοπεποίθηση.
- 2) Κατά τη διάρκεια της συνέντευξης / του ψηφιακού ταξιδιού:
- ✓ Να ομαδοποιήσουν ερωτήσεις σε θέματα συζήτησης, γεγονός που τους/τις βοήθησε:
  - Να αναπτύξουν δεξιότητες ταξινόμησης.
  - ✓ Να επιλέξουν ανοιχτές ερωτήσεις, κάτι που συνέβαλε στο να μπορέσουν:
  - Να αναλάβουν πρωτοβουλία ως προς την επιλογή θεμάτων και ως προς τη διατύπωση ερωτήσεων.
  - Να αναπτύξουν δεξιότητες παραγωγής προφορικού λόγου (επιλογή των σωστών λέξεων, σωστή χρήση γραμματικής και σύνταξης, εστίαση στη σωστή προφορά).
  - Να επικοινωνήσουν αποτελεσματικά στη γλώσσα-στόχο με άτομα πέραν της εκπαιδευτικού τους και να βελτιώσουν τις διαδραστικές τους δεξιότητες με άτομα με τα οποία επικοινωνούσαν για πρώτη φορά.
  - ✓ Να ακούσουν προσεκτικά και να κρατήσουν σημειώσεις που στη συνέχεια χρησιμοποίησαν για την παραγωγή δικών τους γραπτών κειμένων σχετικών με αυτά που έμαθαν ή που τους έκαναν ιδιαίτερη εντύπωση, κάτι που τους βοήθησε:
  - Να επικεντρωθούν στην προφορά, τον τονισμό και το νόημα των λέξεων, προτάσεων, μεγαλύτερων αποσπασμάτων μιας ομιλίας κ.λπ.
  - Να κατανοήσουν τον επίσημο και ανεπίσημο λόγο.
  - Να βελτιώσουν την ικανότητα προσαρμογής τους σε διαφορετικά στυλ ομιλίας.
  - Να ενισχύσουν την προσοχή στη λεπτομέρεια, χωρίς να χάσουν την κατανόηση των γενικών θεμάτων και της συνολικής σημασίας.
  - Να κατανοήσουν διαφορετικές απόψεις πάνω σε ένα θέμα, ενισχύοντας την προσωπική κριτική τους σκέψη.
  - Να ακούσουν, να κατανοήσουν και ταυτόχρονα να κρατήσουν σημειώσεις πάνω σε ένα θέμα γενικού ή ειδικού ενδιαφέροντος.
  - ✓ Να βελτιώσουν τόσο τις βασικές διαπροσωπικές δεξιότητες επικοινωνίας (basic interpersonal communication skills / BICS), δηλαδή τις γλωσσικές δεξιότητες που χρειάζονταν σε καθημερινές και κοινωνικές επαφές, όσο και τη γνωστική ακαδημαϊκή γλωσσική επάρκεια (cognitive academic language proficiency / CALP) (Cummins, 2008: 487-499).
- 3) Μετά τη συνέντευξη / το ψηφιακό ταξίδι (κατά τη διάρκεια της επεξεργασίας του προηγούμενου κυρίου μέρους της διδακτικής τεχνικής):
- ✓ Να συζητήσουν για τα αποτελέσματα της συνέντευξης / του ψηφιακού ταξιδιού (προσεγγίζοντας συγκριτικά τις αρχικές τους προσδοκίες, τις νέες γνώσεις που απέκτησαν, τις εντυπώσεις και τα συναισθήματα που τους γεννήθηκαν κ.λπ.), γεγονός που τους βοήθησε:
  - Να αναπτύξουν μια συγκριτική προοπτική.
  - Να ενισχύσουν την ικανότητα αναστοχασμού και προβληματισμού όσον αφορά αποκτηθείσες (εκπαιδευτικές) εμπειρίες.
  - Να εκφράσουν συναισθήματα, να εξηγήσουν και να περιγράψουν.
  - ✓ Να συμβάλουν στη διαδικασία μετατροπής της συνέντευξης / ή της ξενάγησης στο ψηφιακό ταξίδι από προφορικό σε γραπτό κείμενο, που τους βοήθησε:
  - Να εξοικειωθούν καλύτερα με το MS Word ή άλλες παρόμοιες εφαρμογές.

- Να αναπτύξουν δεξιότητες επεξεργασίας, ελέγχου γραμματικής και διόρθωσης κειμένων στη γλώσσα-στόχο.
- Να ενισχύσουν τις δεξιότητες διαχείρισης χρόνου μέσα από την τήρηση συγκεκριμένων χρονοδιαγραμμάτων.
- ✓ Να δημοσιεύσουν τη συνέντευξη ή αποσπάσματα από την ξενάγηση (στην περίπτωση του ψηφιακού ταξιδιού) στην εφημερίδα του ΣΝΕΓ, *Νέα χωρίς Σύνορα*, που τους βοήθησε:
- Να βελτιώσουν τις δεξιότητες γραφής και αναθεώρησης (γραμματική, στίξη, ορθογραφία, λεξιλόγιο, καθώς και σαφήνεια, συντομία, περιγραφή, ανάλυση, επιχειρηματολογία).
- Να παράξουν καλογραμμένα κείμενα.
- Να αποκτήσουν εμπιστοσύνη στον εαυτό τους ως προς το να εκφράζονται δημόσια (Margaroni, forthcoming).
Χάρη στη διδακτική τεχνική του ψηφιακού project οι σπουδαστές/τριες είχαν την ευκαιρία (μεταξύ άλλων):
- ✓ Να συμμετάσχουν ενεργά στην εκπαιδευτική διαδικασία, λαμβάνοντας την πρωτοβουλία να διερευνήσουν κριτικά και από κοινού ένα ουσιαστικό ερώτημα που επιθυμούσαν.
- ✓ Να προτείνουν ένα σχέδιο δράσης για τη θεματική του project που επέλεξαν συλλογικά, δημιουργώντας ένα χρονοδιάγραμμα, βάσει του οποίου υλοποίησαν το project, έχοντας, ωστόσο, διατηρήσει τη δυνατότητα τροποποίησής του, τις φορές που χρειάστηκε.
- ✓ Να αξιολογήσουν το αποτέλεσμα του project, όπως και ολόκληρη την εκπαιδευτική τους εμπειρία, γεγονός που ενίσχυσε τις μεταγνωστικές τους δεξιότητες (Edutoria, 2007).
- ✓ Να εργαστούν διεπιστημονικά και δημιουργικά με ανεξάρτητο και αυτόνομο τρόπο, βελτιώνοντας ταυτόχρονα τις γλωσσικές και ευρύτερα γνωστικές τους δεξιότητες σε ποικίλα θέματα, όπως φαίνεται αναλυτικά στους παραπάνω πίνακες.
- ✓ Να βελτιώσουν τις δεξιότητες επικοινωνίας, έκφρασης και οργάνωσης (English & Kitsantas, 2013: 128-150; Gibbes & Carson, 2014; Dole, Bloom & Kowalske, 2016).

Δυσκολίες εφαρμογής και ενδεικτικοί τρόποι αντιμετώπισης

Οι δυσκολίες εφαρμογής των υπό συζήτηση διδακτικών τεχνικών σχετίζονται πρωτίστως με οργανωτικούς και γραφειοκρατικούς λόγους. Κατ' αρχάς, ακόμη και για ψηφιακές επισκέψεις ειδικών επιστημόνων, καλλιτεχνών, ξεναγών κ.λπ. στις εξ αποστάσεως τάξεις χρειάζεται ειδική άδεια από τον αρμόδιο εκπαιδευτικό φορέα, υπό την αιγίδα του οποίου λαμβάνει χώρα η εξΑΕ. Αυτό θέτει ως προϋπόθεση έναν εκπαιδευτικό φορέα ανοιχτό και ευέλικτο, που παραμερίζει τυχόν πολύπλοκες γραφειοκρατικές διαδικασίες για την άδεια επισκέψεων από ειδικούς/ές προσκεκλημένους/ες, και κατ' επέκταση για την άδεια εφαρμογής αυτών των διδακτικών τεχνικών. Επίσης, η αναζήτηση και η ανεύρεση των ειδικών (επιστημόνων, καλλιτεχνών, ξεναγών κ.λπ.), προκειμένου να καλυφθούν οι επιθυμίες των εκπαιδευόμενων, δεν είναι πάντα εύκολη υπόθεση και σίγουρα απατεί χρόνο και κόπο από την πλευρά όλων των εμπλεκόμενων στην εκπαιδευτική διαδικασία, και ειδικά από την πλευρά των εκπαιδευτικών. Επιπλέον, η φυσική συστολή κάποιων εκπαιδευόμενων και η ενδεχόμενη δυσκολία τους να εκτεθούν άμεσα στη γλώσσα-στόχο σε άτομα που δεν γνωρίζουν, σίγουρα αποτελεί ένα εν δυνάμει εμπόδιο στην εφαρμογή των εν λόγω διδακτικών τεχνικών στην εξΑΕ στο μάθημα της Γ2.

Σαφώς, όσο πιο γρήγορα και πιο ευκρινώς γίνουν αντιληπτά τα θετικά αποτελέσματα που προκύπτουν από την ενσωμάτωση των υπό συζήτηση διδακτικών τεχνικών στο μάθημα της Γ2, τόσο πιο αποτελεσματικά μπορούν τα εμπλεκόμενα μέρη να παρακάμψουν τις δυσκολίες που προκύπτουν. Σαφώς η Διοίκηση του εκπαιδευτικού φορέα μπορεί από την πλευρά της να καταβάλει προσπάθεια να μειώσει δραστικά τη γραφειοκρατική διαδικασία (και τλαιπωρία). Ο/η εκάστοτε εκπαιδευτικός μπορεί να επενδύσει περισσότερο χρόνο για την αποτελεσματική αναζήτηση όλων εκείνων των ειδικών που μπορούν να επισκεφτούν τη διαδικτυακή του/της τάξη, εμπλουτίζοντας τόσο το περιεχόμενο των γλωσσικών μαθημάτων όσο και τη διδακτική μεθοδολογία και τεχνική του/της. Μάλιστα, δημιουργώντας ένα κλίμα ασφάλειας και άνευ όρων αποδοχής όλων των σπουδαστών/τριών του, μπορεί να συμβάλει αποτελεσματικά στην καταπολέμηση των στρεσογόνων παραγόντων, που τυχόν δημιουργούνται στους σπουδαστές/τριες, όταν πρόκειται να επικοινωνήσουν στη γλώσσα-στόχο σε περισσότερες αυθεντικές καταστάσεις, όπως είναι αυτές της συνέντευξης, του (ψηφιακού) ταξιδιού και του (ψηφιακού) project. Από την πλευρά τους οι σπουδαστές/τριες, αναλογιζόμενοι/ες τις ωφέλειες που προκύπτουν από την όσο το δυνατόν μεγαλύτερη (σε ποσότητα και ποιότητα) επαφή με άτομα στη γλώσσα-στόχο, μπορούν πολύ συνειδητά να επιδιώξουν τη συστηματική καταπολέμηση της τυχόν συστολής τους.

Περιορισμοί της έρευνας

Η παρούσα έρευνα έλαβε χώρα για περιορισμένο χρονικό διάστημα (μόνο ένα ακαδημαϊκό έτος) και με περιορισμένο αριθμό τάξεων (4 τάξεις με 25 συνολικά σπουδαστές/τριες) και αφορούσε αποκλειστικά τον χώρο της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Ως εκ τούτου, τα προαναφερθέντα αποτελέσματα δεν είναι γενικεύσιμα. Εμπειριστατωμένες μελέτες στη χρήση των εν λόγω διδακτικών τεχνικών στην εξΑΕ που θα στηρίζονται πάνω σε ανάλογες καλές εκπαιδευτικές πρακτικές, θα συνέβαλε τα μέγιστα στη συνέχιση του επιστημονικού διαλόγου όσον αφορά τα ερευνητικά ερωτήματα της παρούσας μελέτης.

Συνοψίζοντας

Στην εποχή μας πλέον η εξΑΕ διεκδικεί επάξια ένα σημαντικό μέρος στον χώρο της εκπαίδευσης. Για τον λόγο αυτό θεωρείται μείζονος σημασίας η ενδεδειγμένη έρευνα διδακτικών μεθόδων, τεχνικών και πρακτικών που μπορούν να ενισχύσουν την ποιότητα της εξΑΕ και να εμπλουτίσουν τη διδακτική φαρέτρα των εκπαιδευτικών που εμπλέκονται σε αυτή. Η διαδικτυακή συνέντευξη από ειδικό, το ψηφιακό ταξίδι και το ψηφιακό project αναδεικνύονται ως ιδιαίτερα ελκυστικές διδακτικές τεχνικές. Η γνωριμία με νέα άτομα από διαφορετικούς εργασιακούς χώρους και γνωστικά αντικείμενα, με διαφορετικές εμπειρίες ζωής και με διαφορετικό πολιτισμικό, κοινωνικό κ.λπ. υπόβαθρο στη διαδικτυακή συνέντευξη από ειδικό αποτελεί σίγουρα μια διαρκή πρόκληση, δημιουργώντας τις κατάλληλες συνθήκες μετατροπής ενός συμβατικού μαθήματος σε περισσότερο ανοιχτό, ευέλικτο, περιπετειώδες και γεμάτο εκπλήξεις. Η (σε πρώτη φάση) ψηφιακή γνωριμία με νέους τόπους και την ιστορία τους στην τεχνική του ψηφιακού ταξιδιού όχι μόνο συμβάλλει στη νοητική μεταφορά των εκπαιδευόμενων σε άλλο χώρο και χρόνο, αλλά μπορεί να λειτουργήσει και ως πρόγευση για ένα ταξίδι σε ρεαλιστική μορφή. Τέλος, το ψηφιακό project αναδεινύεται σε μια συλλογική εκπαιδευτική εμπειρία, λειτουργώντας ως γέφυρα που μπορεί να καλύψει εν μέρει τη γεωγραφική απόσταση μεταξύ των εμπλεκόμενων στην εκπαιδευτική διαδικασία.

Μία περισσότερο συστηματική εφαρμογή των εν λόγω διδακτικών τεχνικών στην ΕξΑΕ της Γ2 θα βοηθούσε τα μέγιστα στην πιο εμπειριστατωμένη μελέτη τους και επιπλέον μέσα από αυτή την εφαρμογή των συγκεκριμένων τεχνικών θα μπορούσαν να ωφεληθούν ποικιλοτρόπως τόσο οι εκπαιδευτικοί όσο και οι εκπαιδευόμενοι/ες.

Βιβλιογραφικές αναφορές

- Κόκκος, Α. (2005). *Εκπαίδευση Ενηλίκων. Ανιχνεύοντας το πεδίο*. Αθήνα: Μεταίχμιο.
- Brookfield, S. (1986). *Understanding and Facilitating Adult Learning*. San Francisco: Jossey-Bass Publishers.
- Bruner, J. S. (1961). The act of discovery. *Harvard Educational Review*, 31, 21-32.
- Council of Europe (2001). *Common European framework of reference for languages: Learning, teaching, assessment*. Cambridge University Press. Retrieved from <https://rm.coe.int/16802fc1bf>.
- Carson, T. (1990). What Kind of Knowing Is Critical Action Research? *Theory into Practice (Teacher as Researcher)*, 29(3), 167-173.
- Cummins, J. (2008). BICS and CALP: Empirical and theoretical status of the distinction. In N. Hornberger (ed.), *Encyclopedia of Language and Education* (vol. 2, Literacy, pp.487-499). Boston, MA: Springer.
- Dole, S., Bloom, L., & Kowalske, K. (2016). Transforming pedagogy: Changing perspectives from teacher-centered to learner-centered. *Interdisciplinary Journal of Problem-Based Learning*, 10(1). <https://doi.org/10.7771/1541-5015.1538>.
- English, M. C., & Kitsantas, A. (2013). Supporting student self-regulated learning in problem- and project-based learning. *Interdisciplinary Journal of Problem-Based Learning*, 7(2), 128-150.
- Edutopia (2007). *How Does Project-Based Learning Work? Tools for understanding the process of planning and building projects*. Retrieved from <https://www.edutopia.org/project-based-learning-guide-implementation>.
- Gibbes, M., & Carson, L. (2014). Project-based language learning: an activity theory analysis. *Innovation in Language Learning & Teaching*, 8(2), 171-189.
- Gillies, R. M., & Boyle, M. (2010). Teachers' reflections on cooperative learning: Issues of implementation. *Teaching and Teacher Education*, 26(4), 933-940.
- Glassman, M., Erdem, G. & Bartholomew, M. (2013). Action Research and Its History as an Adult Education Movement for Social Change. *Adult Education Quarterly*, 63(3), 272-288.
- Hadfield, M. (2012). Becoming critical again: reconnecting critical social theory with the practice of action research. *Educational Action Research*, 20(4), 571-585.
- Κόκκος, Α. (2005). *Εκπαίδευση Ενηλίκων. Ανιχνεύοντας το πεδίο*. Αθήνα: Μεταίχμιο.
- Margaroni, M. (2021). *Teaching Greek as L2 to Adults with Migrant / Refugee Background: Travel-based Language Learning as a new Methodology Tool. Development, Implementation, Critical Approach*. Unpublished master's thesis at Hellenic Open University / Language Education for Refugees and Migrants.
- Margaroni, M. (forthcoming). *B_My_Guest: The expert interview technique in the service of teaching an additional language to adults: applications, difficulties and challenges*. In *Proceedings of the 1st International Conference on English for Specific Purposes (E.S.P.), English for Academic Purposes (E.A.P.) & Applied Linguistics (A.L.)* (University of Thessaly & Hellenic Open University, 26-27 September, 2020).
- Margaroni, M. & Magos, K. (2020). L2 Teaching in the post-communicative era: developing intercultural consciousness, critical awareness and consistent attitudes for social inclusion. *Global Education Review (Special issue: Modern Didactic Approaches and Methods for Second Language Teaching to Students with Migrant or Refugee Background)*, 7(4), 1-8 (<https://ger.mercy.edu/index.php/ger/issue/view/43>).
- Morgan, W. (1997). *Critical Literacy in the Classroom: The Art of the Possible*. London & New York: Routledge.
- Rogers, A. & Horrocks, N. (2010). *Teaching Adults* (4th edition). Maidenhead: Open University Press.
- Slavin, R. E. (1992). When and why does cooperative learning increase achievement? Theoretical and empirical perspectives. In R. Hertz-Lazarowitz & N. Miller (Eds.), *Interaction in cooperative groups: The theoretical anatomy of group learning* (pp. 145-173). New York: Cambridge University Press.
- Shor, I. & Freire, P. (1987). *A Pedagogy for Liberation. Dialogues on Transforming Education*. Westport / Connecticut & London: Bergin & Carvey.

- Taylor, E. (2017). Critical reflection and transformative learning: A critical review. *Journal of Lifelong Learning*, 26, 77-95. <https://doi.org/10.1080/02601370701219475>
- UNESCO (2013). Glossary of Curriculum Terminology. Geneva: UNESCO International Bureau of Education. Retrieved from http://www.ibe.unesco.org/fileadmin/user_upload/Publications/IBE_GlossaryCurriculumTerminology2013_eng.pdf
- Warren, S., Doorn, D., & Green, J. (2008). Changes in vision: Teachers engaging in action research. *Educational Forum*, 72, 260-270. <https://doi.org/10.1080/00131720802046115>